

Apeldoorn, 26 februari 2026

Aan: Alle stakeholders van de Valideringsbranche.

Betreft: Position Paper van De Examenkamer: De positie van De Examenkamer binnen het valideringsstelsel.

Naar onafhankelijk, juridisch robuust en toekomstbestendig toezicht.

1. Inleiding

Validering van kennis en vaardigheden is van groot maatschappelijk belang. In een arbeidsmarkt waarin competenties en leven lang ontwikkelen centraal staan, is een betrouwbaar systeem voor het erkennen van verworven competenties essentieel. De Examenkamer vervult binnen het huidige valideringsstelsel de rol van toezichthouder. De afgelopen jaren is echter gebleken dat de inrichting van het stelsel structurele spanningen kent die onafhankelijk toezicht belemmeren. Illustratief hiervoor is bijvoorbeeld de brief van 13 februari 2026 aan stakeholders, waarin vier ministeries oproepen het gebruik van EVC-certificaten te heroverwegen vanwege zorgen over betrouwbaarheid en kwaliteit. De recente bestuurlijke en politieke ontwikkelingen vormen geen geïsoleerd incident, maar een optelsom van signalen die herijking noodzakelijk maken. Deze position paper beschrijft de analyse van De Examenkamer en de randvoorwaarden waaronder zij haar toezichthoudende rol kan voortzetten. Daarbij staat het maatschappelijke belang van betrouwbare validering centraal, in het bijzonder waar publieke belangen zoals zorg, onderwijs en arbeidsmarkttoegang in het geding zijn.

2. Structurele analyse van het huidige stelsel

2.1 Rolvermenging

Onafhankelijk toezicht vereist duidelijke scheiding tussen stelselontwikkeling, uitvoering en toezicht. In de huidige inrichting is sprake van verwevenheid tussen deze rollen. Toezicht raakt betrokken bij erkenningsstructuren, beoordelingsketens en regievragen. Een toezichthouder moet kunnen ingrijpen zonder rekening te houden met continuïteit van het systeem of belangen van marktpartijen. Wanneer toezicht onderdeel wordt van de uitvoeringsstructuur, ontstaat spanning met de noodzakelijke onafhankelijkheid.

2.2 Publiekrechtelijke kenmerken in privaatrechtelijke vorm

Het valideringsstelsel kent kenmerken van publiekrechtelijke regulering, zoals erkenning, handhaving en intrekking. Tegelijkertijd is het juridisch vormgegeven via privaatrechtelijke verhoudingen. Deze hybride constructie beperkt de handhaafbaarheid en vergroot de juridische kwetsbaarheid van toezicht. Bevoegdheden, verantwoordelijkheden en rechtsposities zijn niet altijd eenduidig vastgelegd. Dat is onwenselijk in een stelsel waarin vertrouwen en rechtszekerheid centraal staan.

2.3 Bestuurlijke en regiematige kwetsbaarheid

Duurzaam en onafhankelijk toezicht vereist een duidelijke opdrachtgever met doorzettingsmacht. Zonder expliciet belegd eigenaarschap, ontstaat een structurele spanning: de toezichthouder wordt geacht verantwoordelijkheid te dragen voor de kwaliteit en betrouwbaarheid van het stelsel, terwijl het formele mandaat en de stelselverantwoordelijkheid niet eenduidig zijn vastgelegd. De kwetsbaarheid binnen het huidige valideringsstelsel ligt niet in de uitvoering van toezicht, maar in de governance-structuur waarin dat toezicht plaatsvindt. Onduidelijk opdrachtgeverschap, een privaatrechtelijke inrichting met publiekrechtelijke kenmerken en versnipperde

verantwoordelijkheden, maken dat bevoegdheden, financiering en regie niet integraal zijn verankerd. Toezicht dient te berusten op formeel vastgelegde bevoegdheden en expliciet mandaat, en niet afhankelijk te zijn van bestuurlijke afstemming. Versterking van governance, expliciete mandatering en helder opdrachtgeverschap zijn daarom noodzakelijke voorwaarden voor duurzaam vertrouwen en effectief toezicht.

2.4 Financiële onafhankelijkheid

Een toezichthouder mag niet afhankelijk zijn van aantallen trajecten, marktprestaties of betalingscapaciteit van aanbieders. Toezicht dient stabiel en voorspelbaar gefinancierd te zijn, onafhankelijk van de uitvoering waarop toezicht wordt gehouden. Het behoort niet tot de taak van de toezichthouder om het financieringsmodel van het stelsel te ontwerpen of risico's binnen dat model te dragen. Financiële onafhankelijkheid is een randvoorwaarde voor inhoudelijke onafhankelijkheid.

3. Herijking van het toezichtmodel

De huidige inrichting met Beoordelende Organisaties vraagt om herijking. De inzet van Beoordelende Organisaties heeft geleid tot extra schakels in de toezichtketen en tot aanvullende toezichtrelaties. De Examenkamer acht het noodzakelijk om het model van toezicht fundamenteel te heroverwegen. Daarbij zijn verschillende opties mogelijk, waaronder een model waarin het toezicht rechtstreeks door De Examenkamer wordt uitgevoerd met inzet van onafhankelijke auditoren.

Een dergelijke inrichting kan bijdragen aan:

- Kortere en helderdere verantwoordelijkheidslijnen
- Minder gelaagde toezichtstructuren
- Grotere juridische zuiverheid
- Efficiëntere inzet van toezichtcapaciteit.

De Examenkamer beschikt over ruime ervaring met directe toezichtmodellen binnen examenstelsels, waarin eigenaarschap, opdrachtgeverschap en handhavinginstrumenten helder zijn vastgelegd. Toezicht kan daarbij worden ingericht binnen een centrale stelselstructuur, maar ook via afzonderlijke standaard eigenaren, mits eigenaarschap, opdrachtgeverschap en bevoegdheden ondubbelzinnig zijn vastgelegd.

4. Maatschappelijk belang en oplossingsvermogen

Validering blijft maatschappelijk relevant. Juist daarom vraagt het stelsel om versterking, niet om vrijblijvendheid. Onafhankelijk toezicht is daarbij geen sluitstuk, maar een voorwaarde voor maatschappelijk vertrouwen.

De Examenkamer beschikt over:

- Ervaring met juridisch robuuste governance-structuren
- Expertise in het opstellen van handhaafbare overeenkomsten
- Heldere communicatielijnen tussen eigenaar, uitvoerder en toezichthouder
- Digitale toezichtinstrumenten en een digitale toezichtinfrastructuur met gecontroleerde gegevensuitwisseling.

De ontwikkeling van digitale toezichtmogelijkheden is al vergevorderd en wordt toegepast binnen examenstelsels. Uitrol binnen validering kan bijdragen aan verdere professionalisering en versterking van vertrouwen. De Examenkamer is bereid deze ervaring en infrastructuur in te zetten voor een toekomstbestendig valideringsstelsel.

5. Randvoorwaarden voor voortzetting van toezicht

De Examenkamer is bereid haar toezichthoudende rol voort te zetten onder de volgende voorwaarden:

1. Expliciet belegd eigenaarschap met doorzettingsmacht: een duidelijke opdrachtgever voor het toezicht, hetzij centraal, hetzij via standaard eigenaren.
2. Volledige onafhankelijkheid van toezicht: geen invloed van uitvoerende partijen op toezichtbesluiten of handhaving.
3. Financieel onafhankelijke bekostiging: structurele financiering van toezicht los van marktvolume of prestaties van aanbieders, waarbij de toezichthouder geen verantwoordelijkheid draagt voor de inrichting of risico's van het financieringsmodel van het stelsel.
4. Herinrichting van het toezichtmodel: herziening of beëindiging van het huidige model met Beoordelende Organisaties indien dit de onafhankelijkheid en juridische helderheid belemmert.
5. Juridisch robuuste governance: ondubbelzinnige vastlegging van bevoegdheden, verantwoordelijkheden en escalatielijnen.

Deze voorwaarden zijn noodzakelijk om onafhankelijk toezicht geloofwaardig en effectief te kunnen uitvoeren. De Examenkamer vervult een toezichthoudende rol en draagt geen stelselverantwoordelijkheid. De verantwoordelijkheid voor inrichting, ontwikkeling en continuïteit van het stelsel berust bij de eigenaar. Deze rolzuiverheid is noodzakelijk om onafhankelijk toezicht geloofwaardig en effectief te kunnen uitvoeren.

6. Transitie en tijdpad

Tot en met 31 december 2026 voert De Examenkamer haar toezichthoudende rol uit conform bestaande afspraken. In deze periode nodigt De Examenkamer alle betrokken stakeholders uit tot een ronde tafel om gezamenlijk te werken aan de noodzakelijke herinrichting van governance, financiering en toezicht, conform de in hoofdstuk 5 geformuleerde randvoorwaarden. Recente ontwikkelingen binnen het stelsel, waaronder het terugtreden van bestuursleden en het heroverwegen van deelname door betrokken partijen, onderstrepen de urgentie van deze herijking. Doel van deze fase is te komen tot een structureel en formeel verankerde inrichting van eigenaarschap, opdrachtgeverschap en toezicht, zodat onafhankelijk toezicht duurzaam kan functioneren. Indien uiterlijk 1 januari 2027 niet aan de in hoofdstuk 5 genoemde randvoorwaarden is voldaan, ziet de Examenkamer zich genooddaakt haar toezichthoudende rol binnen het huidige valideringsstelsel te beëindigen. Wanneer de omstandigheden daartoe aanleiding geven, zou dit besluit eerder kunnen worden genomen. Dit laat onverlet dat De Examenkamer bereid is toezicht uit te oefenen binnen een heringerichte of alternatieve valideringsstructuur, mits aan de in hoofdstuk 5 geformuleerde randvoorwaarden wordt voldaan.

7. Slot

Validering raakt publieke belangen en verdient daarom een stevig, betrouwbaar en onafhankelijk toezichtkader. De Examenkamer kiest voor rolzuiverheid, juridische helderheid en toekomstbestendigheid. Wij nodigen alle betrokken partijen uit om gezamenlijk te bouwen aan een valideringsstelsel waarin onafhankelijk toezicht niet ter discussie staat, maar de basis vormt van vertrouwen en maatschappelijke legitimiteit.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.
De Examenkamer.